

گه شه کردنی ئابووری نیشتمانی بنه مایه بو سه قامگیری سیاسی و کومه لگای مه دهنی

* مه هدی کاوانی *

ئهو باره ناهه مواره ی له به شی هه ره زوری ولاتانی رۆژه لاتی ناوه راست ده بینین هه ره له فه سادی ئیداری و خراپه کاره یانی ده سه لات و گه نده لی و دزی کاری و ده وله مه ند بوونی توئیژی ده سه لات له سه ر سامانی نیشتمانی هه تا ده گاته بیکاری و که می بژیوی ژیان و لاوازی خزمه تگوزاری له بواری په روهرده و فیژکردن و ته ندروستی و ده یان خزمه تگوزاری تر هه ره هه مووی له به ره لاوازی بنکه ی ئابووری و گه شه نه کردنیه تی . دیسان پرۆسیسی دیموکراتی ، ته نویعی سیاسی ، ژیانی په رله مانتاریزم و به موئه سه سات کردنی بواره کانی ژیان ، فراوان کردنی به شداری ئافره تان له پرۆسه ی به ره مه ییان و دامه زراوه کانی ترو هه نگاونان به ره و یه کسانبوونیان به رامبه ره به پیاوان هه م دیسان ده گه پێته و بو ئاستی ئابووری ئهو ولاته . ئهو دیارده فراوانه ی تیرپۆریستی ئیسلامیش که له و ولاتانه به فراوانی ده بینرئ هه م دیسان له ریگای لاوازی ئابووریه چونکه له ریگای لاوازی ئابووری ده رفه تی کار له به رده م دانیشتمانی که مده بیته وه و جه یشی ئیحتیاتی بی کاری دروست ده بیته و ده بیته ئه داتیکی ئاسان که بکه ونه ژیر کارتیکردنی بیروباوه ری تیرپۆریستی و هه ره بیروباوه ریکی تری نامۆ . پاش جه نگی جیهانی دووه م کوردستان و که مه ولاتی تری لی ده رچئ ئه وانی تر هه ره هه موویان سه ره به خۆی سیاسیان و ده سه یینا و ده وله تی نه ته وایه تیان پیک هیئا . به نسبت رۆژه لاتی ناوه راسته وه که ماوه ی نیو سه ده یه به سه ره سه ره به خۆی سیاسیان تی په ریوه نه یان توانی له پرووی گه شه کردنی ئابووریه وه هه نگاوی باش به اوین و سه قامگیری سیاسی به خۆوه ببینن و له رۆژگاریکی وه ک ئه مرۆمان رووبه پرووی ئاماژه که ی سه ره وه ببینه وه . ته ماشای عیراق بکه ده وله تیکی نه وتیه و چی به سه ره ات ، سوریا ، میسر ، لوبنان ، لیبیا ، جه زایر ، سوډان ، تورکیا ، ئیران . پاکستان ، زۆربه ی ولاتانی رۆژه لاتی ناوه راست کوا سه قام گیری سیاسیان له ناو دایه ،

زۆرى ئەو كودەتا سەربازىيەنى ناويان و بالادەستى دامەزراو سەربازىيەكان بە سەر كارو بارى ولات ھەمدىسان دەرئەنجامى ناجىگىرى سىياسى و سستى ئابوورىيە . باشوورى كوردستان ئەگەر بىھوچ بىيئە ولاتىك ياساو رىساكانى تىابەر قەپار بىت و سەرەتاكانى پاراستنى مافى مروف پىادەبكات و سەقامگىرى سىياسى و بئەماكانى دەسەلات شوينى شىاوى خوى وەرگىر لە رىگى گەشەكردنى ئابوورىيەو دەبىت . ئەو ئەزمونەنى كوردستان بە كودەى دوژمنانەنى ولاتانى دەوروبەرو بارى شلەژاو و ناسەقامگىرى عىراق و ھەلوئىستى دوژمنانەنى بەشى ھەرە زۆرى پىكھاتەنى سىياسىيان بەرامبەر بە ئەموانەكەمان ، ئەو وىپراى گىروگرفتە ناوخۆيىەكان كە خوى لە گەندەلى و دەسەلاتى حىزبى و نارىكى وەبەرھەمەينان و دەيان كىشەنى نالەبارى تر دەنوئى . بەلى ئەگەر ئەو ولاتە بوئرانە ھەنگاوى كردارى نەھاوئىژى لە مەر پىشكەوتنى ئابوورى و پىك ھىنانى ژىرخانىكى پتەو كە بتوانى لە رىگەيەو بەكارى لە ولات نەھىلى و خۆشگوزەرانى بەرىنترىن كۆمەلانى خەلك بە دوايەو دەبىن بكات . ئەوا بە پىچەوانەو كەيەو ئىمەى كورد ھەر نەك دەكەوئىنە بەر رەحمەتى دەسەلاتىكى نادىموكراتى ناوخۆمان بەلكو حكومەتەكەشمان حكومەتىكى لەرزوك دەبىت دوژمنان بچووك ترىن دەرفەتيان بو ھەلكەوچ دەتوانن بە ئاسانى لەنامان بەرن . يەكەيتى سۆقىيەتى پىشوو بوچى لە ب ەردەم ئەمەرىكا چۆكى دا و ھەلوەشايەو و ، زۆرەكەى مەسەلەى گەشەنەكردنى ئابوورى بو . يابان و ئەلمانىا پاش جەنگى جىھانى دوومەوە چىان بە سەر يەكەوە ما ، ئىستاش تەماشايان بكة پلەى دووم و چوارەمى جىھانىيان لە مەر پىشكەوتنى ئابوورى وەدەست ھىناو . چىن ئەگەر ھەنگاوى بەرەپىشەو چوونى ئابوورى نەئىن كوا لە توانايان دا دەبوو بەو دانىشتوانە زۆرەى درىژە بە ژيانى خويان بەن . كۆمەلگى مەدەنى و پرۆسىسى دىموكراتى و يەكسانى ژنو پىاو لەو ولاتانە لە پووى كردارىيەو بەر قەپارە كە گەشەكردنى ئابوورىيان تىادا بەرفراوانە .

ھەموو ھۆكارەكانى گەشەكردنى ئابوورى لە كوردستان بە تايبەتى لە پوژگارىكى وەك ئەمرومان لە گورچى داىە . 17% مىزانىيە نەوت بەو نرخە بەرزەى جىھانى كە نرخى يەك بەرمىل نەوت لە 60 دۆلارى تىپەپراندووە بەرزبوونەوى نرخى نەوتىش لە بەردەوامى داىە . ئەگەر بە بەرنامەيەكى تۆكمە رىك بخرى و نەيەلن بچىتە پرۆسىسى گەندەلى و بەشە ھەرە زۆرەكەى لە بوارى گەشەكردنى ئابوورى و پتەوكردنى ژىرخانى ئابوورى كوردستانەو دەبىت ئەو نەك وەكو ئەوئە كە تىايا سەر دەكەوئىن بەلكو دەتوانىن كەركوئىشى بەبى بەبى مىزانىيە مەركەز پى ئاوەدان كەينەو بە تايبەتى لە بوارى نىشتە جى بووندا . ئەدى سەرمایەى خەلكى ئەوئىش بەش بەحالى

خۆى زۆرهو ئەگەر پىچكە راستەقىنەكەى خۆى وەرگرى بەشى سەدان دامەزراوى ئابوورى بچووك و مام ناوهندى دەكات . ئەو سەردەمە بەو دەخوئىندرىتەو دە فایزى نەقدى لە سەر ئاساتى جیهان زۆره . وەبەرھىنەرانى يان خاوەنەكانى خواخوای ئەویانە شوئىنىكى ئارام ھەبىت و پرووى تى بکەن و دامەزراوى ئابوورى لە سەر دانىن . كوا كۆمپانىا بىيانىەكان كامەيان دەچنە بەشەكانى تری عىراق كەچى بۆ كوردستان بە كۆمەل پرووى تى دەكەن ديسان ئەگەر پلانئىكى ئابوورى پىك و پىك لەو بارەيەو ھەبىت و كارو چالاكیەكانیان بە ياسا پىك بخرى و ئەو بواری ئابوورىیانەیان لەبەردەم ئاوالە كەن كە زۆرتىن دەستى كارى كوردى بمژى و بواری فېربوونى كرىكارو شارەزایانى كوردو خاوەنبرونامەكان فراوان بكرى ، ھەستانەو ھى ئابوورى بە دواو دەت . چىاكانى كوردستان پىرە لە كانزا جۆراو جۆرەكان لە رىگەيەو دەیان كارگەى دەرھىنان و وەبەرھەمھىنانى حكومى و ناوخۆ بىيانى دەكەوئىتى و خىرو بىرەكەشى بۆ كورد دەبى . ئەدى لە بواری كشت وكال و ئاژەلدارى و سىاھە . ئەگەر بەرىكى وەگەر بخرىن نەك ھەريەكەيان گەنجىنەيەكە بەلكو لە رىگایانەو بى كارى بە ھەموو جۆرەكانیەو بە تەواوتى بنىر دەكات و بە سەدان ھەزار كرىكارو خاوەن پىشەكانى بەشەكانى تری كوردستان و بىانىش دەلووشى . زەوى كشت وكالى بەپىت و سەرچاوەى فراوانى ئاوى گەر بەكاربىردى ئەوا نەك لە رىگەيانەو ھەموو پىداوئىستى خۆراكیەكانى ولات دابىن دەكات بەلكو بۆ ناردنە دەرەو شى بە قەبارەيەكى فراوان ئامادەيەو دەسكەوتىكى باشىش لە رىگەيەو چەنگمان دەكەوئى ئەو و پىراى ئەو ھى دەتوانىن دەیان بەنداوى ئاوى لە سەر پووبارو زىكانى كوردستان ھەلبەستىن و بە ھۆيەو ھەموو زەويە دىمىەكانمان بەراو بکەين و دەیان وئىستگەى كارەبايان لە سەر دانئىن و سامانىكى ھەرە فراوانىش لە گوشتى ماسى چەنگمان بکەوئى و ئەو دەرياو دەرياچانەى كە لە رىگاشیانەو دەروست دەكرى ئەوئەدى تر دىمەنى كوردستان جوانتر دەكەن و بە ھۆيەو كوردستان بۆ خۆى ولاتىكى گەشتارىيە لە بە سەقام گىر بوونى ھىمنى و پەرە پىدانى ئاوەدان و دامەزراندنى دامەزراوى خزمەتگوزارى لە سەرى بە مليۆنەھا خەلكى بىيانى دەوروبەرو ناوخۆ پرووى تى دەكەن بە جوان كردنى دىمەنەكەى ئەوئەدى تىش بە زیادەو دەبى . ديارە ئەولەو ھەرگا زۆرى لە كوردستانىش ھەيە بە ھۆى زۆرى باران بارىنەو بەشى بەخىو كردنى دەیان مليۆن سەرمالات بە ھەموو جۆرەكانى دەكا . ئىمپرو ھەر بواریكى گەشەكردنى ئابوورى لە كوردستان وەربرى دەست دەكەوى كەشىكى لە بار ئاوەوايەكى خۆش بەو ھەموو سەرچاوە مادى و بەشەريانە ئەگەر ياسا

دیموکراتهت و دۆزینه وهی ههلی له بار هه بیته بۆ پیش ناکه وین و نابین به قدوه بۆ
به شهکانی ترو ته واوی ناوچه که .

به ریتانیا/2007/07/17

mahdikawani@yahoo.co.uk